

2009. április

Jelenségnaptár

HOLDFÁZISOK

Április 2.	14:34 UT	első negyed
Április 9.	14:55 UT	telehold
Április 17.	13:38 UT	utolsó negyed
Április 25.	03:24 UT	újhold

A bolygók láthatósága

Merkúr: A hónap második hetétől látható napnyugta után az esti ég alján, 26-án van legnagyobb keleti kitérésben, 20°-ra a Naptól. Ekkor két órával nyugszik a Nap után, *idei legjobb esti láthatóságát* adva.

Vénusz: Április elején még csak háromnegyed órával kel a Nap előtt, ez az érték a hónap végére már másfél óra. Fényessége $-4,0^m$ -ról $-4,5^m$ -ra, fázisa 0,02-ről 0,24-re nő, átmérője 59"-ról 40"-re csökken. Legnagyobb fényességét 29-én éri el, $-4,5^m$ -val.

Mars: Előretartó mozgást végez az Aquarius, majd a Pisces csillagképben. A hónap elején háromnegyed, a végén egy órával kel a Nap előtt. A keleti látóhatár felett kereshető a reggeli szürkületben, megfigyelésre kedvezőtlen helyzetben. Fényessége $1,2^m$ -ról $1,1^m$ -ra, átmérője 4,3"-ról 4,5"-re nő.

Jupiter: Előretartó mozgást végez a Capricornusban. Kora hajnalban kel, alacsonyan látható a délkeleti égen. Fényessége $-2,1^m$, átmérője 36".

Szaturusz: Az éjszaka nagy részében látható, napkelte előtt nyugszik. Egyre lassuló hátráló mozgást végez a Leo csillagképben. Fényessége $0,6^m$, átmérője 19".

Úránusz: A hónap legvégén már kereshető a hajnali keleti ég legalján, a Pisces csillagképben. Ekkor másfél órával kel a Nap előtt.

Neptunusz: Hajnalban kel. A szürkületben kereshető a Capricornusban, a keleti látóhatár közelében.

Kaposvári Z.

A hónap változócsillaga: R Coronae Borealis

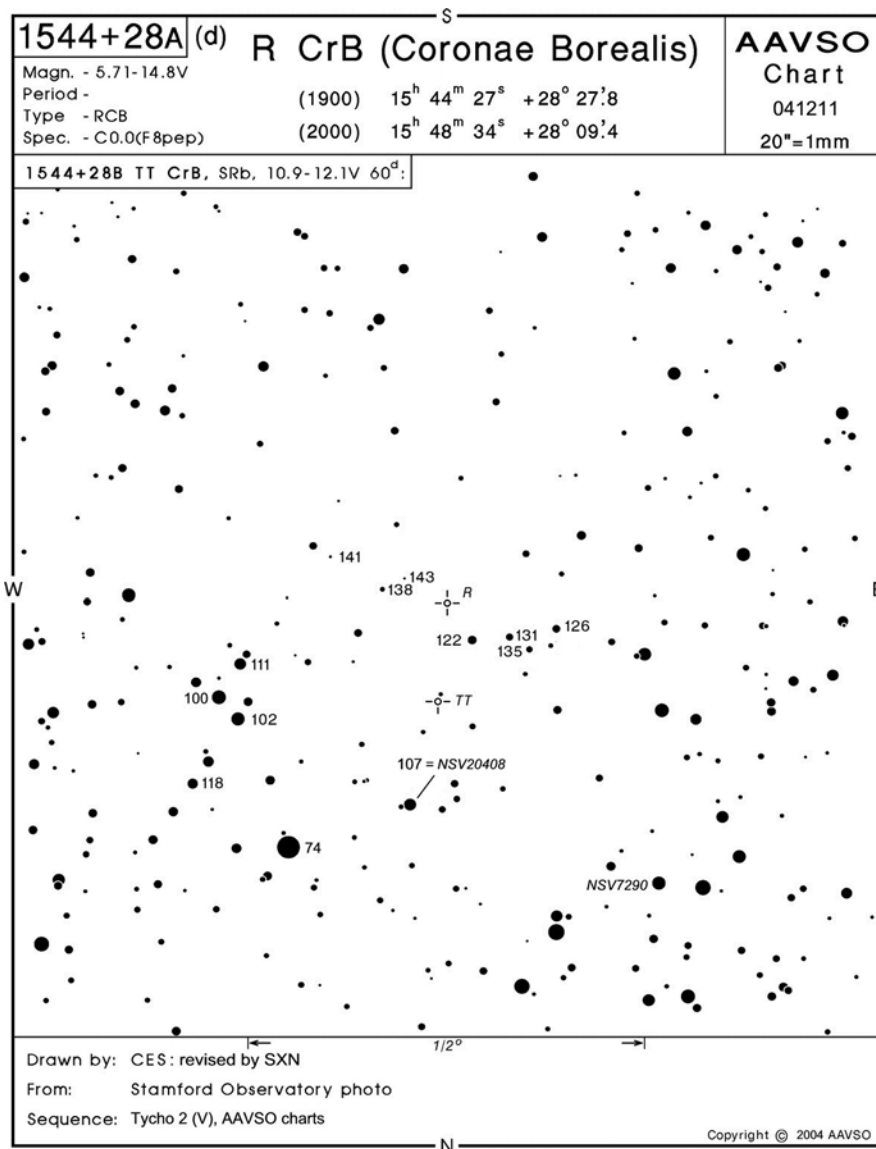
Rekord halványosságú minimumba került minden változóészlelő alfája és ómegája, az R CrB. A 2007. július 6-án kezdődött minimum, amelynek elején alig egy hónap kellett a $6,0^m$ -s maximumból $12,0^m$ -ig történő halványodáshoz, immáron másfél éve kitart, tavaly november óta pedig rég nem látott halvány tartományokba szállt alá a grafitfelhők által elnyelt fényű csillag. Utoljára 1965 decemberében volt $14,5^m$ körüli az R CrB fényessége, amit a jelenleg is tartó minimum újra beállított. Ez azt jelenti, hogy a kisamplitúdójú pulzációnak köszönhetően akár $5,5$ – $5,6^m$ -s maximumfényességtől éppen 9^m -val vált halványabbá, azaz jelenleg az R CrB kb. 4000-szer halványabb, mint szabadszemes láthatóságai idején! Térképünk alapján legalább 25–30 cm-es műszerekkel érdemes a ritka látvány nyomába eredni.

(Ksl)

Áprilisi mélyég-ajánlat

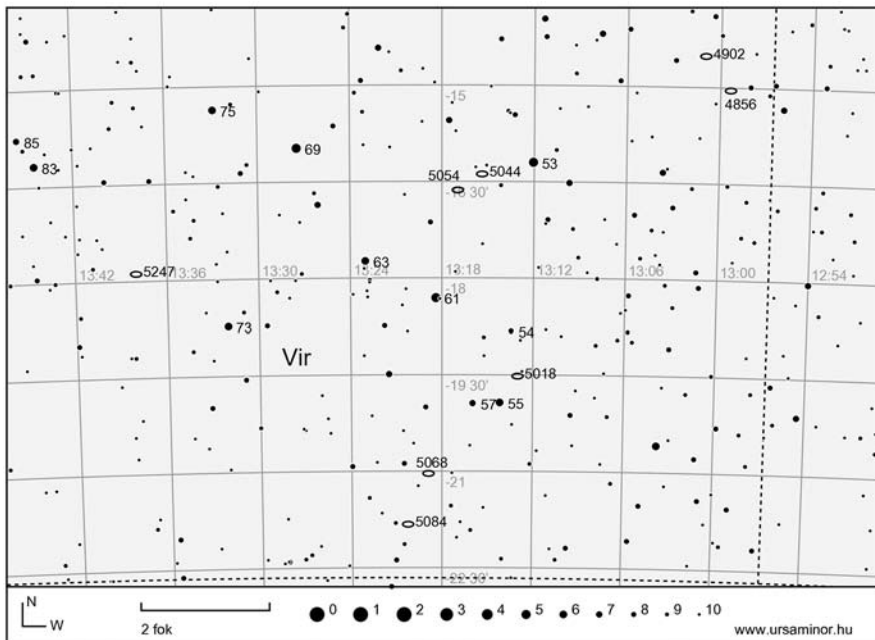
Áprilistől egyre jobb helyzetben láthatjuk kedvenc gömbhalmazainkat. Most a Hydra csillagkép elhanyagolt objektumát, az M68-at ajánljuk megfigyelésre, de felkereshetjük a Kerya János Gábor 2008/11-es Meteorban megjelent cikkében felsorolt halmazokat is.

A tavasz a galaxisok ideje – legszebb képviselőiket a Virgo, Coma Berenices és Canes Venatici csillagképekben találjuk. Ha kicsit délebbre fordítjuk távcsövünket, a γ Hya környékén számos érdekes, de kevésbé ismert, 10–11^m-s csillagvárost pillanthatunk meg. Ezek közül a legfényesebbek még a Szűzhöz tartoznak: NGC 5044-5054, 5068, 5084, 5247. Szinte mindegyikük spirálgalaxis, szerkezetüket nagy műszerekkel (25 cm felett) vagy asztrofotós technikával tanulmányozhatjuk.

A γ -tól délre, már erősen negatív deklináción fekvő NGC 5061-5078-5101 Hya egy elliptikus, egy porsávós és egy gyűrűs galaxis triója. Jó lenne, ha nagy műszerek tulajdonosai felkeresnék őket, mert bár fényességük 11^m körüli, észlelést még nem kaptunk róluk.

A XX. században kétszer is önmagánál 2-3^m-val fényesebb szupernóvát robbantó törpegalaxis, az NGC 5253 GX Cen csak 1,9 fokkal van az M83-tól délebbre, így sötét, tiszta éjszeleken nem okozhat gondot felkeresése.

A 61 Vir 15x9 fokok környezete. Galaxisok 12 magnitúdóig, csillagok 10 magnitúdóig (elég csillagszegény terület)

A déli égbolton tevékenykedők figyelmébe a következőket ajánljuk: a 7 magnitúdós NGC 5286 GH Cen egy fényes csillag tövében ül, az NGC 5367 DF Cen fényes emisziós-reflexiós köd, az IC 4406 Lup elnyúlt, fényes planetáris, az NGC 4945 Cen óriási, kilencedrendű, éléről látszó spirálgalaxis.

Sánta Gábor

Áprilisi Lyridák

Az Áprilisi Lyridák (LYR) idén is április 16. és 25. között jelentkezik, a maximum április 22-én várható 11:00 UT körül. A maximum időpontja általában $SL=32,0^\circ$ és $32,45^\circ$ között változik folyamatosan évről évre. Ez 2009-ben megfelel április 22-én 03:00 és 14:00 UT közötti időpontnak. Az aktivitás nagysága szintén változik. A legnagyobb ZHR általában 23 körül alakul, a legalacsonyabb 14 körül. Az utolsó legmagasabb ZHR értéket elérő maximum a vizsgált időszakon kívül

történt 1982-ben az Egyesült Államok felett, amikor rövid ideig a maximális ZHR 90 feletti volt. A vizsgált 13 év alatt a maximum 18 körül alakult. A maximum időtartama általában rövid, éles, folyamatosan változik. A maximum félszélessége 14,8 óra (1993-ban) és 61,7 óra (2000-ben) között szokott alakulni. A jellegzetes érték 32,1 óra. Ezen belül csupán néhány óráig tart a valódi maximum. A korábbi jelentkezéseket vizsgálva kiderült, hogy néha a halványabb rajtagok növekedése tapasztalható. A fenti okok miatt általában nem lehet megjósolni a jelentkezés nagyságát és időtartamát, szinte minden évben meglepést okoz a raj. A radiáns éjfél körül már jól megfigyelhető. A Hold három nappal lesz újhold előtt, így a késő hajnali holdkelte nem zavarja a rajmeteorok megfigyelését. Ha az előrejelzés beválik, akkor az idej maximumot legjobban a Csendes-óceán keleti feléről, illetve Észak-Amerika nyugati feléről lehet megfigyelni.

GyL